

Sistemul Familiei in Panorama Sociala

Lukas Derks

Tradus din limba olandeza de Hans Mayer, Steinstraße 15, D - 47798 Krefeld

Tradus din limba germana si prelucrat de Mihai Ceicu, Domstr. 22, D - 97070 Würzburg, www.nlp-generativ.ro

1. Introducere

In "Structura Magiei" vol. 2 si in "Metode noi de terapie de scurta durata" Richard Bandler si John Grinder au scris, inspirati de terapia familiei a Virginiei Satir, despre „terapia familiei“. Conceptul sistemic si cel NLP au din punct de vedere istoric radacini comune. Bateson, Weakland, Haley, Laing, Erickson, Jackson, Watzlawick si altii au pregatit terenul pe care s-au dezvoltat terapia sistematica si NLP.

“A accepta familia ca o unitate sistematica inseamna a folosi o strategie generala de lucru cu familia, ca si cum ea ar fi un organism viu, in cadrul caruia fiecare membru reprezinta o parte esentiala, o resursa si de aceea fiind hotaritoare pentru o functionare satisfacatoare a intregului organism” scriu Grinder si Bandler. (pag.126)

2. Conceptul: „Sistemul-familiei“

A privi familia ca un sistem, inlesneste terapeutului depasirea cauzalitatii si detectarea tiparelor disfunctionale de interactiune. Prin urmare un asemenea terapeut nu se va mai concentra atat de mult asupra clientului izolat [...], ci asupra imbunatatirii interactiunilor din interiorul familiei; aceasta cuprinde schimbari ale tuturor membrilor familiei. Desi acest concept terapeutic s-a dovedit util, poate fi foarte complicat sa se lucreze cu membrii familiei ca grupa. Deseori prea complicat. Si aceasta complexitate este rezultatul faptului ca o familie poate fi comparata cu o casa cu fantome. Ar fi o greseala, daca terapeutul ar considera ca are in fata familia “adevarata”/”reala” si ca ar avea de a face cu un numar limitat de indivizi, care ar reactiona la comportamentul real al celorlalti. Sigur, membrii familiei sunt intr-adevar acolo, dar asta nu inseamna absolut nimic, deoarece ei nu reactioneaza la ce se intimpla in realitate, ci la ceea ce ei cred, presupun sau isi imagineaza ca ar avea loc. Ei reactioneaza conform imaginilor mentale pe care le au despre ceilalti si este posibil, ca aceste reactii nu au nimic de-a face cu comportamentul manifestat in realitate de membrii familiei.

Pe langa reactiile la fanteziile lor despre persoanele de fata, ei mai reactioneaza si la imaginile unor oameni care nici nu sunt prezenti, ca de exemplu bunici decedati, colegi sau chiar Dumnezeu. Si aceste imagini sociale pot fi vechi, distorsionate sau caricature, pot reprezenta intimplari pe jumătate uitate, ceea ce ingreuieste lucrurile. La asta se poate adauga faptul, ca membrii familiei reactioneaza doar la parti-personalitati (sub-personalitati) ale celorlalti, in timp ce partile proprii ale personalitatii lor pot produce incongruente de tot felul.

Nici un terapeut nu poate pastra o privire de ansamblu asupra acestor imagini fantoma si sub-personalitati. Confuzia il poate obliga deseori sa faca un pas inapoi si sa priveasca familia respectiva, ca si cum ar fi o singura unitate, un sistem, raminand astfel in afara haosului compus din neintelegeri, vina, acuzatii, neincredere, antipatie si paradoxii cu care este confruntat. Din punctul de vedere al NLP se poate spune ca acest concept al sistemului familiei ii permite terapeutului sa se disocieze de haos.

Terapeutii au un mare noroc, ca majoritatea clientilor vin singuri in cabinete si ii lasa acasa pe ceilalti membri ai familiei (situatie suficient de complexa in sine). Terapeutii de familie nu sunt singurii care privesc familia ca pe o unitate. Marea majoritate a oamenilor fac acest lucru si folosesc aceasta conceptualizare practica in limbajul de zi cu zi: “in familia mea noi suntem inclinati sa...” sau “am crescut intr-o familie care m-a influentat in asa si asa fel...”. Pentru a reflecta asupra vietii de familie, oamenii folosesc constructii mentale nestiintifice, care fac din familia lor o realitate.

Astfel de gânduri cotidiene, reflectând felul cum se gîndeste despre realitatea socială invizibilă a vieții familiale vor sta în centrul acestui articol. Nu imaginea terapeutului despre un sistem familial va constitui baza intervențiilor, ci reprezentarea clientului despre familia sa. Noi reprezentăm oamenii în mintea noastră și felul în care facem acest lucru influențează relația noastră cu ei. Aceasta se aplică atât membrilor cât și relațiilor de familie.

În acest articol pornesc de la premiza că **reprezentările familiei influențează tiparele de interacțiune**. Asta înseamnă că tiparele de acțiune sunt dominate sau chiar declanșate de aceste reprezentări ale familiei. Dacă deci reprezentarea familiei a unei persoane va fi modificată, atunci se va modifica întregul tipar de acțiune.

Dacă toate acestea au sens, atunci terapeuții familiei nu vor mai trebui să investească atîtă energie în analizarea tiparelor de interacțiune și a structurilor de comunicare. De asemenea ei nu vor mai avea nevoie să-și petreacă timpul cercetînd cum sunt unite generații întregi pe baza criteriului de loialitate și vină. Ei vor putea în schimb să analizeze și să modifice felul în care membrii familiei se reprezintă intern reciproc.

3. Reprezentarea membrilor familiei

Modeling-ul meu a pus în evidență faptul că majoritatea oamenilor au tendința să reprezinte alți oameni sub formă de obiecte solide, amplasate în spațiu. Și felul în care aceste obiecte sunt poziționate în spațiu - în raport cu propria persoană - este factorul decisiv al relației. Sistemele familiei sunt alcătuite din reprezentările pe care membrii familiei le au despre ceilalți. Felul în care membrii familiei se localizează reciproc în spațiu reprezintă baza mentală a sistemului.

În noiembrie 1995 am prezentat "Panorama Socială" în NLP World ca un instrument de analiză și modificare a structurii modelului realității sociale. Panorama socială este suma reprezentărilor sociale ale unei persoane. La majoritatea oamenilor ea se aseamănă unui peisaj panoramic. Sinele se află în mijloc, locul de unde privim în jur. Sinele este înconjurat de toți indivizii și grupele semnificative. Către unii trebuie privit în sus, unii se află la nivelul ochilor, către alții poate fi privit în jos. Departarea pînă la aceste reprezentări sociale, mărimea, culoarea și luminozitatea variază.

Esența acestui model al panoramei sociale poate fi exprimată foarte concis: **relația este locație** (relation equals location). Direcția și distanța par să fie submodalitățile determinante în reprezentările sociale a majorității oamenilor.

Reprezentările sociale pot diferi în funcție de nivelul abstracției lor.

O imagine mentală a fratelui tău care a spus "Da" în timpul cununiei cu fosta lui logodnică, este destul de plastică. Este ca o fotografie mentală. Pe de altă parte poți avea și o reprezentare a fratelui tău independentă de timp și spațiu, care cuprinde o impresie de ansamblu a personalității lui.

Desenul din Fig. 1 oferă majorității oamenilor ajutorul necesar atingerii nivelului de abstracție necesar.

Fig. 1

Indicatie:

Pentru a facilita accesul la informatii de incredere despre panorama sociala, poate fi utilizata structura urmatoare:

- lasa persoana sa inchida ochii
- las-o sa se gindeasca la “toti oamenii acestei lumi ma inconjoara”
- roag-o sa se concentreze pe un anumit context social (familie, slujba, gradinita,etc)
- intreab-o “Unde – la stinga, dreapta, sus, jos - vezi, auzi , simti(numele persoanei sau al contextului relevant respectiv) ?”
- las-o sa arate in directia gasita anterior, inainte de a deschide ochii.

Unele probleme la accesarea panoramei sociale pot apare datorita unor neintelegeri.

De exemplu, unii oameni arata “locuri geografice”; arata spre est, pentru ca ruda respectiva locuieste intr-un oras situat la est de propriul oras. Daca vom roti clientul cu 180° si il intrebam unde se afla ruda, atunci ne vom clarifica, daca el a inteles intrebarea. In asemenea cazuri poate fi folositor sa il lasam sa arate in directia partenerului/partenerii (sot/sotie) si sa il intrebam : “unde il/o percepi (in mod subiectiv si intuitiv)? La stinga, la dreapta sau in fata ta?” De indata ce aceste intrebari vor facilita atingerea gradului de abstractie necesar, va fi foarte usor sa se localizeze celelalte persoane.

Panorama sociala poate fi considerata ca reprezentarea fundamentala a relatiilor sociale. Cu alte cuvinte noi reprezentam relatii in spatiu, neavind alte forme mai directe sau mai potrivite de reprezentare; traim si ne comportam in primul rind pe baza acestor reprezentari. Indiferent ce fac, ce spun, cum rationalizeaza sau ce relateaza oamenii despre o relatie, nimic nu va influenta mai mult acea relatie, ca o schimbare a pozitiei (locatiei) in cadrul panoramei sociale unde ei aud, vad sau simt celelalte persoane semnificative.

4. Panorama sociala

Amintindu-ne faptul ca „relatia este locatie“ si ca panorama sociala este reprezentarea de baza a relatiilor sociale, ne putem indrepta din nou atentia asupra sistemului familiei.

Deoarece fiecare sistem familial consta din relatii, ele vor trebui sa fie localizate intr-un spatiu imaginar din jurul unei persoane, in panorama familiala. Sa ascultam ce predicate spatiale sunt folosite in expresii spontane privitor la relatiile din familie (referitor la apropiere, departare si alaturare) :

“Tatal meu imi era inaccesibil”.

“Fosta mea sotie statea intre noi”.

“Sora mea mi-a fost totdeauna cea mai apropiata”.

“Parintii mei erau ultimii (din sir) si stateau in spatele meu”.

Comportamentul nonverbal adiacent – mimica si gesticulatia - in combinatie cu predicatle kinestezice – caldura, raceala, usurinta si tensiune – confirma relevanta acestui fel de a privi lucrurile. Rezultatele interventiilor din alte ramuri ale terapiei familiei confirma rolul decisiv al submodalitatii legate de pozitie/locatie. Satir folosea amplasarea cind lasa familiile sa compuna tablouri ale familiei si cind folosea asa-numita tehnica sculpturala (1972). Membrii familiei erau rugati sa realizeze un “tableau vivant”- o “pictura vie”- a familiei lor. Aceasta se dovedea a fi de un mare ajutor in diagnoza. Schimbarea de pozitii intr-un asemenea tablou sau sculptura modifica intregul sistem. In anii '90 se desenau pe hartie amplasamente de teams si familii sub forma de „sociograme“. Acest procedeu a fost practicat de terapeutii inspirati de teoria cimpurilor sociale a lui Kurt Lewins. In psihodrama lui Moreno si in terapia psihomotorica a lui Pessois se intilnesc interventii care includ pozitionari spatiale. Dar nici una dintre ele nu se bazeaza pe premiza ca amplasamentul/pozitionarea constituie modul de baza al reprezentatii de relatiei.

5. Activitatea lui Hellinger

Terapeutul care folosește această premiză în mod implicit este Bert Hellinger. Principala lui intervenție terapeutică constă în mutarea membrilor familiei în panorama socială a clientului. El aplică acest procedeu nu numai în cazul problemelor actuale legate de relațiile familiale ci și în cazul altor probleme psihice și de sănătate.

Modificările de poziție pe care el le propune clienților sunt bazate pe date genealogice și pe istoria evenimentelor deosebite ce au avut loc în familie. Hellinger începe deseori cu obținerea de informații despre alcatuirea familiei și despre evenimente deosebite ce au avut loc, cum ar fi moarte prematură, boală, căsătorie, despărțire și divorț. Aceste „fapte istorice” sunt discutate concis, suficient însă pentru a clarifica posibilele lor implicații asupra sistemului.

Apoi clienții sunt invitați să compună panorama socială a familiilor lor, prin poziționarea/amplasarea locuitorilor (membri ai grupei terapeutice care sunt folosiți în locul membrilor familiei propriu-zise) în ordinea spațială potrivită. Pentru a-i putea poziționa pe locuitori într-un mod care să corespundă reprezentării lor interioare, clienții trebuie să se aplece într-o stare de concentrare „serioasă”. Hellinger o descrie astfel: „Deci tu iei consecutiv fiecare persoană aleasă și o așezi la locul ei în relație cu ceilalți, așa cum îi percepi în momentul de față. Când vezi că se potrivește, încetează. Fa asta în modul în care simți tu în prezent. Apoi verifică încă odată, dacă este bine și apoi așează-te” (pag. 387).

În afara de asta clienții lui Hellinger aleg un locuitor pentru propria persoană; astfel ca ei să poată privi procesul amplasării familiei de pe a 3-a poziție perceptuală.

Principala sursă de informații a lui Hellinger o reprezintă locuitorii. De îndată ce clientul a terminat amplasarea familiei sale, Hellinger începe să întrebe pe locuitori ce simt. El îi întreabă în mod regulat, unul după altul ce simt. [În funcție de răspunsurile locuitorilor despre starea lor emoțională pe pozițiile respective, Hellinger decide încotro îi va muta]. Aceasta este o intervenție remarcabilă. Prin faptul că el se bazează pe informațiile locuitorilor, Hellinger presupune că sentimentele lor sunt o sursă de informații autentice. [...]

Amplasamentul familial cu locuitori furnizează o „cunoaștere directă”, cum o numește Hellinger. [...] Cu ajutorul acestei informații Hellinger începe să dezvolte un amplasament familial îmbunătățit. În timp ce el experimentează cu diferitele poziții ale membrilor familiei, el controlează permanent rezultatul obținut, întrebându-i pe locuitori ce sentimente au. Aceasta folosire a reacțiilor emoționale ale locuitorilor drept criteriu ridică unele întrebări fundamentale.

Bandler este de părere că submodalitățile trebuie să fie privite ca fiind idiosincratice; oamenii percep anumite submodalități în feluri diferite. Activitatea lui Hellinger contrazice acest punct de vedere în ceea ce privește submodalitățile din zona socială; încrederea sa în sentimentele / senzațiile locuitorilor presupune că toți oamenii folosesc o codificare asemănătoare a submodalităților pentru relații sociale. Hellinger acționează în așa fel ca și cum submodalitățile sociale ar fi un limbaj universal, în care anumite poziții înseamnă anumite relații.

Studiile mele pilot (Derks 1995 și 1997) indică o mare concordanță între indivizi în ceea ce privește semnificația ce o dau anumitor locații în panorama socială. Va trebui însă cercetat ulterior, dacă acest simplu fapt justifică încrederea acordată locuitorilor.

Dacă oamenii se aseamănă în măsura implicată în activitatea lui Hellinger, atunci oricine poate fi folosit ca locuitor pentru a testa calitatea poziției într-un amplasament familial.

Faptul că Hellinger este un terapeut ce are succes, nu dovedește însă că submodalitățile sociale au o semnificație universală. Acest lucru arată că acea concordanță funcționează uneori, suficient de des ca Hellinger să-și poată continua activitatea în felul său propriu.

Succesul lui demonstrează mai ales efectul modificării locațiilor membrilor familiei (corespunzând sau nu necesităților specifice ale clientului), căci chiar modificări de poziție întâmplătoare pot iniția schimbări importante în client. Însă intervențiile lui Hellinger nu sunt întâmplătoare, ci urmează unei serii de tipare de bază, pe care le vom examina ulterior.

Un aspect remarcabil al conceptului lui Hellinger este acela, ca un client nu are de spus aproape nimic despre care pozitie si cum (anume) va fi modificata. Desi Hellinger isi permite sa se lase condus de calibrarea sa indreptata spre comportamentul nonverbal al clientului cit si a loctiitorilor, totusi el pretinde ca decizia privitoare la cine, unde va fi deplasat, sa fie luata doar de terapeut.

Un alt aspect remarcabil este criteriul de reusita al lui Hellinger: acesta este definit drept schimbarea reprezentarii sistemului familiei al clientului. Hellinger comenteaza in felul urmatoar cazul unui client cu numele de Bruno:

“El avea o imagine interna a relatiilor din familia sa. Incercarea de rezolvare din familie a fost nesanatoasa si a dus la decesul mamei si sorei lui. Bruno a amplasat imaginea interna in exterior si noi am putut s-o privim. Aflata in exterior, ea a putu fi modificata spre o solutie mai viabila. Pentru ca solutia sa devina eficienta pentru Bruno, nu trebuie sa se schimbe nimeni in familia lui. Tatal lui nu trebuie sa se schimbe, el nu trebuie nici macar sa afle ce s-a petrecut aici. Si mortii ramin morti. Bruno insa poate sa preia tandru aceasta imagine noua, mai buna, in sufletul lui si atunci ea il va afecta spre bine/benefic.” (pag.407)

Scopul acestui proces este sa se obtina un amplasament al familiei in care fiecare sa stea pe locul “corect”. Aceasta este ceea ce Hellinger numeste “rezolvare”. Ea ii este prezentata clientului si el trebuie s-o accepte. Aceasta “noua-imprimare”, [testata de client] din pozitia 1-aperceptuala este deseori ultimul test al acestui tip de interventie terapeutica.

6. Partile familiei

Hellinger afirma ca toti membrii familiei apartin persoanei. Cu alte cuvinte, oamenii internalizeaza toti membrii familiei lor si aceste internalizari devin parti ale personalitatii lor. Succesul in terapie survine atunci cind relatia emotionala cu toti membrii internalizati este pozitiva.

In modelul panoramei sociale toate reprezentarile sociale sunt privite ca parti apartinand persoanei. Ceea ce se percepe in panorama sociala sunt proiectiile vizuale ale partilor personalitatii, care pot fi in legatura cu sinele, cu ceilalti sau cu entitati spirituale. Locul unde vedem anumite “unitati sociale” in panorama noastra sociala, ne indica relatia pe care o avem cu o parte din noi insine. Aceasta parte poate fi activata cu sau fara prezenta fizica a persoanei reprezentate. Modificarea relatiei este si ea independenta de persoana in cauza. De exemplu, daca doresc, pot sa incep sa ma decid sa-i iubesc pe colegii care m-au sicanat in timpul scolii. Ei nu trebuie sa fie de fata.

7. Familia de origine

A lucra cu sistemul familial al copilariei unei persoane poate avea o influenta enorma asupra persoanei in cauza. Aceasta se datoreaza bineinteles faptului ca unitatile sociale din panorama sociala a unui copil (in virsta de la 4 la 7 ani) constituie baza personalitatii ulterioare. Copilul se indentifica in mod deosebit cu partile principale ale sistemului familial din copilarie. [Chiar daca tatal tau este diferit de tine (un “altul”), totusi tu ai copiat o mare cantitate din soft-ul lui sufletesc in fisierule despre care crezi ca sunt doar ale tale.] Nu este necesar sa discutam despre rolul important al parintilor si rudelor, acest lucru fiind facut deja suficient de mult si de des de catre alti psihologi.

Forma panoramei sociale timpurii a unei persoane depinde de cei care o preced. Cind un copil se naste in mijlocul unei familii, parintii si ceilalti copii mai mari au deja formate reprezentarile lor in panorama sociala. Membrii mai in virsta actioneaza conform reprezentarilor proprii si influenteaza o parte a relatiei cu noul nascut. In acest mod membrii mai in virsta ai familiei influenteaza foarte puternic panorama sociala a celor mai tineri. Parintii pot plasa, de exemplu, un nou copil intr-o locatie ocupata in prealabil de un alt copil decedat prematur (si uneori ii dau chiar si acelasi nume). Aceasta poate duce la confuzie si la o identificare cu fratele/sora decedat/a sau chiar cu o/un fost/a iubit/a // amant/a a/l unuia din parinti.

O “ipoteza frivolă” este aceea ca prin modificarea reprezentării mentale a unei persoane și prin schimbarea atitudinii noastre față de ea se va influența și atitudinea ei față de noi. Aceasta nu este o influență supranaturală, ci rezultatul inter-acțiunilor nonverbale subconștiente. Dacă eu îmi voi modifica atitudinea față de cineva, acea persoană va începe în mod subconștient să reacționeze la semnalele mele nonverbale și își va schimba prin această atitudine ei față de mine.

8. Designul / Proiectarea schimbărilor

Dacă acceptăm ca panorama socială este setul primordial al reprezentării sociale, atunci ea este și locul unde pot avea loc schimbări semnificative și de durată.

Pentru un client poate fi foarte ușor să deplaseze o “unitate socială” de pe o poziție pe alta, la fel de ușor cum ar fi să-și închipuie că ar muta de colo-colo mobilierul în locuința sa. Un bărbat căsătorit poate muta, de exemplu, unități din sistemul familial actual, dar tot așa poate fi util să re-poziționeze mame, tați, veri, bunici, sarcini întrerupte, spirite sau alte unități, care au ocupat poziții problematice în trecut. Deși clienții pot re-plasa ușor astfel de unități, întrebarea esențială care și-o pune terapeutul este: **ce trebuie deplasat și încotro?**

Aici ne putem folosi pentru clarificare de imaginea mobilelor ce sunt mutate pentru a îmbunătăți confortul sufrageriei. Dacă ai văzut multe sufragerii frumoase, ai putea o idee ce și unde vrei să amplasezi. Dar în cazul amplasamentului familiei, cunosti numai unul singur, cel propriu. Clienții, ca și toți ceilalți oameni, au o conștiință limitată despre ceea ce trebuie să fie altfel, deoarece ei au trăit întreaga viață în mijlocul sistemului familial propriu, fără să cunoască un altul.

Cum rezolvă Hellinger aceasta? El a văzut o serie de amplasamente și poate utiliza această experiență. Ce iese în evidență la Hellinger este criteriul lui de **respect / apreciere**. Toate unitățile trebuie să fie respectate și, dacă este posibil, iubite. Pentru a realiza asta el creează un nou amplasament al familiei și se lasă condus de intuiția și experiența sa și de sentimentele locuitorilor. Felul mutărilor efectuate de membrii familiei pentru îmbunătățirea amplasamentului familial sunt ușor de înțeles: apropiere, distanțare, întoarcere, schimbare de locuri, etc. Dimensiunea verticală, care s-a dovedit a fi foarte semnificativă în cercetările legate de panorama socială, lipsește la Hellinger. El pare să nu plaseze niciodată persoane unele deasupra sau dedesubtul altora, deși ritualul “aplecării” (Vorneigungsritual) poate fi relevant în această privință.

9. Schimbarea panoramei sociale cu ajutorul NLP.

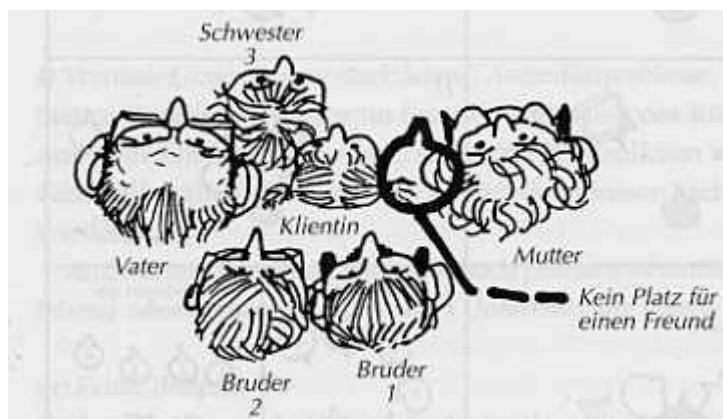
În cele ce urmează va fi schitată schimbarea panoramei sociale. Legat de aceasta ne vom referi parțial la modelul lui Hellinger și parțial la tehnicile NLP existente. Noi diferim în următoarele puncte de metoda lui Hellinger:

1. *Vizualizare*. Panorama familiei este vizualizată în imaginația clientului, fără a se apela la locuitori, ajutându-se eventual de hirtii, scaune, perne, pantofi sau tot ce se dovedește a fi util. [Metoda obișnuită: “Întoarceți în timpul dinaintea evenimentului traumatic. În ce loc te afli? Gîndește-te la toți oamenii acestei lumi: Unde se află tatăl tău?” se poate aplica ușor și repede.]
2. *Resurse*. Transferul resurselor de la sine către celelalte părți este metoda fundamentală de modificare a atitudinilor sociale. Transferul resurselor poate înlocui modificarea de poziție, deoarece pozițiile se modifică de la sine, cînd resursele ajung la partea personalității, reprezentînd un membru al familiei, care necesită acea resursă.
Dăți clientului următoarele instrucțiuni:
 - Află ce resurse îi lipsesc persoanei
 - Identifică și activează acea resursă la tine însuți
 - Trimite această resursă (ancorată sub forma de culoare) către reprezentarea persoanei.

3. [*Locatii sugerate*. Modificarile de locuri sugerate de terapeut reprezinta al doilea fel de schimbari in ordinea eficientei. Ele necesita totusi verificari ecologice mai exacte decit in cazul schimbarilor ce apar spontan dupa transferul de resurse. S239]
4. *Verificarea poz. perceptuale 2*. Clientul insusi face verificarea ecologica pentru toate unitatile sociale participante, prin preluarea celei de-a 2a pozitii perceptuale. [Clientul va fi invitat: “Transpune-te in mama ta, pe pozitia ei. Cum se simte ea acolo?” Verificarea ecologica este terminata cind toate personificarile sînd suficient de multumite].
5. *Clientul ia parte activa la re-amplasarea panoramei sociale*.
6. *O lista de verificare* [cu configuratii problematice] slujeste ca “Tipar al panoramei familiei” (vezi jos).
7. *Panorama familiei din copilarie*. Noi lucram atit cu sistemul familiei din copilarie cit si cu cel actual. Prin compararea lor, terapeutul poate aprecia care va fi modificat.
8. *Consolidare pe linia-timp*. Modificari in sistemul familiei din copilarie sînt tratate si consolidate la fel ca in munca cu convingeri. Clientul, cu noua lui panorama familiala, va fi condus peste linia-timp sau modifica istoria personala in alt fel. Trecutul va fi deci legat de prezent si de viitor.
9. *Satisfacerea necesitatilor sociale*. Ce a ramas nerezolvat, se va rezolva. Daca o unitate sociala doreste ceva de la alta, atunci acest ceva i se va da. Daca mama doreste, de exemplu, ca fica sa-i spuna : “Mama, te iubesc”, atunci asta va fi inscenat atit de des in imaginatia clientului, pina cind partea-mama va fi multumita. La fel se procedeaza cu sentimentele de dusmanie: acestea vor fi tratate cu “descarcare tacuta”: clientul isi imagineaza, in mod disociat, cum el isi descarca agresiunea asupra celeilalte persoane, pina cind este satisfacut sau se plictiseste. Tot ce mai trebuie spus sau facut, chiar daca pina acum moartea a impiedicat acest lucru, va fi inscenat in imaginatie. [Impacarea constituie cel mai bun rezultat.]
10. *Ecologia*. Dupa fiecare modificare de pozitie se face o verificare ecologica. Atit dupa interventie cit si la 2-3 zile se va verifica din nou rezultatul interventiei in privinta efectelor secundare nedorite.
 Aceste verificari sînt necesare, deoarece unele constelatii foarte incilcite sînt greu de solutionat de client. [Restructurarea familiei de origine, asa cum ea era in propria copilarie poate fi o experienta tulburatoare S.240]. (Chiar mai mult decit in cazul liniei-timp a unei persoane, sistemul familiei din copilaria unei persoane s-a dezvoltat fara experienta unei alternative posibile. O persoana nu are nici o idee cum ar mai putea fi altfel structura familiei. Sistemul ei este asa cum este. A reconstrui sistemul familial al copilariei unei persoane poate deveni un veritabi joc de rabdare).

Exemplu

Imaginea de pe pagina urmatoare reprezinta sistemul familial (la virsta de 5 ani) al unei cliente de 26 de ani. Ea se plangea de un sistem de referinta externa prea puternic si nu indraznea sa inceapa legaturi cu barbati. Avea mare teama sa nu fie dezamagita. Se putea reintoarce usor in trecutului ei, pentru a culege informatii despre sistemul familial al copilariei. S-a putut remarca, ca aceasta clienta se afla in mijlocul unui sistem stramt. Ea se simtea foarte sigura in mijlocul lui. Panorama ei sociala actuala arata ca ea se simtea inca inconjurata de parintii, surorile si fratii ei. Si era clar, ca in aceasta constelatie nu exista nici un loc un partener nou de viata.

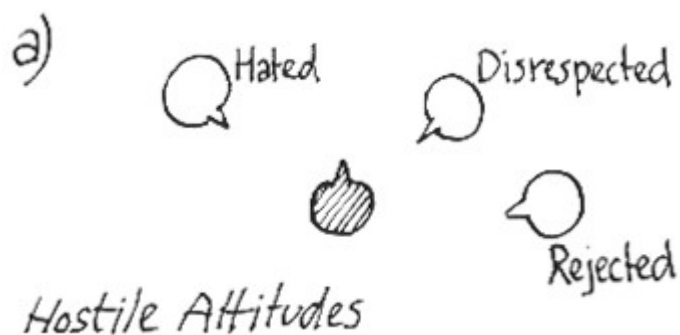

10. Tipar al panoramei-familiei

Dupa ce au fost adunate informatii despre sistemul familial al copilariei si despre cel actual, se ridica intrebarea: **ce modificam?**

Aici prezentam citeva fenomene ale panoramei sociale in panorame ale familiei, care imbunatatesc viata clientilor de indata ce sunt aplicate.

a) atitudini negative

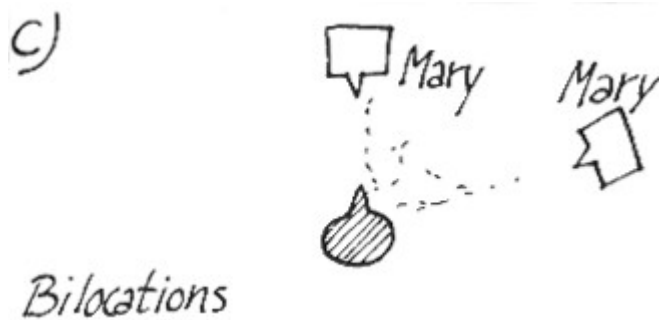
Membrii familiei, care sunt dusmaniti, evitati, nu sunt apreciati, nu sunt luati in serios sau nu sunt respectati, etc. sunt primii care primesc resursele ce par sa le lipseasca.

b) locatii libere

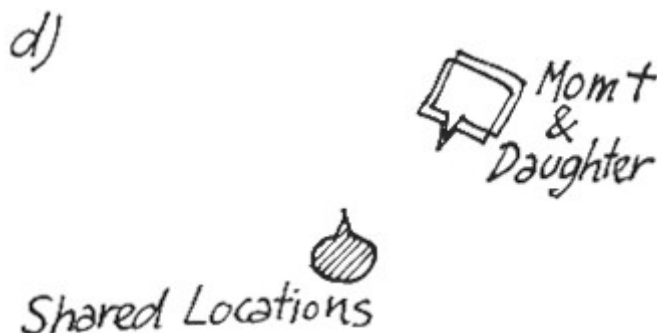
Capetele si fetele membrilor familiei pot fi indreptate spre locuri libere. Asta este deseori un semn ca o persoana importanta lipseste. Afla cine ar putea fi si adu-o in acea pozitie.

c) Bi-locatie / Locatie dubla

Daca un membru al familiei apare intr-unul sau in mai multe locuri aceasta indica o relatie conflictuala. Cele doua sau mai multe parti ale clientului trebuiesc integrate. Daca clientii se plang de "neliniste" dupa o modificare a panoramei sociale, atunci fii atent daca nu au aparut reprezentari duble ale unei persoane. Ele trebuiesc modificate.

d) locatii / pozitii comune

In cazul in care locatii din panorama actuala a familiei, ocupate anterior de persoane semnificative ale familiei din copilarie (parinti, bunici, surori, frati), sunt ocupate acum de persoane noi (partener sau copii), are loc o identificare. Trimite pe cei decedati in zona spirituala si desparte-i

de cei vii. Hellinger este de parere ca pot apare probleme psihice serioase, cind un barbat trebuie sa inlocuiasca o femeie sau invers.

e) locatii neschimbate / nematurizate

e) *Immature Positions*

Parintii sau rudele, care ocupa aceiasi pozitie in panorama familiei actuale si in cea a copilariei trebuie mutati. Aceasta mutare ii scoate din mijlocul amplasarii familiale.

f) personificari depasind demarcatiile (sine, altul, spirit)

Unele reprezentari nu sunt clare; reprezinta sinele sau un altul? o persoana sau un spirit? Imagini de sine care se aseamana altor persoane semnificative trebuie modificate in asa fel incit sa fie clar ca apartin de sine. Reprezentarea unui membru in viata al familiei, care arata ca un membru decedat al familiei, poate indica o confuzie privitoare la locul social sau spiritual care sa fie acordat persoanei decedate.

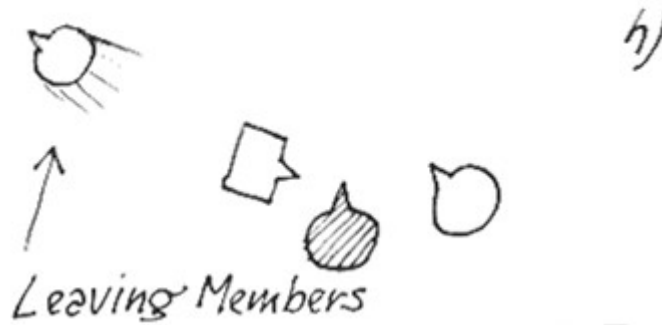
g) eu slab sau divizat

g) *weak or divided self*

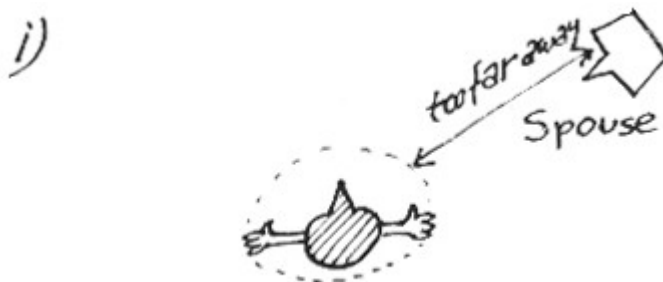
Imagini de sine, care sunt neclare, mici sau foarte indepartate, trebuie trase catre sine. Mai multe asemenea imagini pot indica conflicte ce trebuie rezolvate.

h) membrii care pleaca

Directia privirii poate indica de asemenea, ca un membru al familiei nu mai vrea sa apartina sistemului. Verifica cu clientul daca acest membru vrea sa fie lasat sa plece.

i) locatia partenerului de viata (sot/sotie)

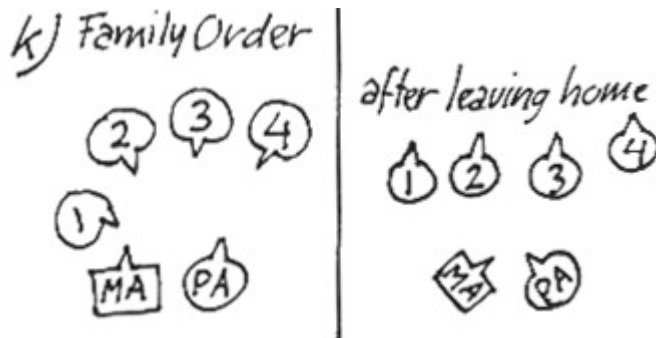
Partenerii de viata sunt localizati in mod normal la o distanta egala cu lungimea unui brat. Parteneri ce se afla foarte aproape si chiar in fata clientului trebuiesc deseori dati la o parte. Daca partenerul este perceptut la mare distanta, aceasta indica o legatura incheiata.

j) izolat

Membrii familiei care sunt departe de ceilalti, stind izolati, trebuie apropiati.

k) ordonare in sensul acelor de ceas de la vechi la nou

Hellinger se orienteaza dupa tiparele simple ale panoramei sociale. El foloseste urmatoarele tipare: barbatul sta in dreapta femeii, copiii se succed in ordinea nasterii, noi nascutii sunt la capatul semicercului in sensul acelor de ceas. A pozitiona sistemul familiei in acesta ordine, il imbunatateste deja de cel mai multe ori.

Cind copiii parasesc caminul parintesc, ii intorc spatele si privesc in spatiul liber.

l) verticala - probleme cu autoritati

Cind cineva vede toata omenirea deasupra sa, acest lucru trebuie modificat. La fel si in cazul contrar cind toti oamenii sunt plasati dedesubtul cuiva – si aici este necesara o interventie. Membrii familiei spre care trebuie privit in sus pot fi prea influenti si trebuiesc deplasati in jos.

m) exemple fatale

Rude apropiate, decedate timpuriu pot sa fungheze ca modele inconstiente si pot provoca la client dorinta de a le urma. Chiar daca a avut loc in mod complet inconstient, este posibil ca clientul sa fi copiat soft-ul mental al decedatului, care l-a dus pe acela la moarte. Hellinger numeste asta tendinta de a "urma" rudei decedate in moarte. In NLP este logic sa i se trimita "rudei moarte internalizate" resursele, care s-o fi oprit de la pasul decisiv spre moarte. Clientul trebuie sa trimita resursele respective in linia-timp foarte timpurie a rudei decedate.

11. Pas-in-viitor pentru proiect

Hellinger este impotriva discutarii efectului terapeutic cu clientul. Pentru el procesul este finalizat, cind clientul a perceput noul amplasament din pozitia a 1-a. Atunci el declara : “Asta a fost”. El considera ca testarea si discutarea iau din forta interventiei.

Obiceiul din NLP de a testa rezultatele cu clientul, porneste de la premiza ca fiecare client este in masura sa incheie toate procesele creative de gandire si reflectare in limitele timpului oferit de sedinta terapeutica. Cei ce practica NLP-ul trimit clientul acasa in mod ideal, doar atunci cind totul este complet si clarificat.

Confruntarea clientului cu amplasamentul imbunatatit reprezinta inceputul unui proces pe care doar clientul il poate incheia. Hellinger sustine ca are incredere in “sufletul” clientului. Experienta mea arata, ca un client poate avea nevoie de zile intregi pentru integrare [...] in cazul in care este confruntat cu o noua panorama a familiei. Modificari in panorama au un efect puternic, fie si din cauza ca niciodata inainte nu au fost luate in considerare moduri diferite de a privi situatia. Asta inseamna ca uneori trebuie sa asteptam citeva zile pentru a putea aprecia efectul terapeutic si pentru a face ultima verificare ecologica si pasul-in-viitor.

Intr-unul din cazuri parintii clientei au fost deplasati din pozitia “fata-sus” in pozitia “spate”, de unde au reaparut dupa doua saptamini in pozitia initiala. Intentia pozitiva a reaparitiei a fost urmatoarea: “mama a suferit un atac de apoplexie si trebuie sa fie supravegheata pentru a se evita o recidiva”. In momentul in care clienta a inteles aceasta, ea a putut s-o re-positioneze pe mama din nou in “spate” si sa supravegheze starea sanatatii ei cu ajutorul unei oglinzi imaginare amplasate lateral.

In alte cazuri a fost posibil sa termin munca terapeutica in decurs de 2-3 ore. Verificarea ecologiei, in timpul careia clientul se indentifica de mai multe ori cu toate unitatile, ofera o siguranta aproape absoluta. Precizia si siguranta sunt posibile in NLP daca ne acordam timp suficient.

Am mai putea aminti aici, ca sedintele lui Hellinger sunt foarte scurte si ca ecologia nu joaca un rol important in munca sa.

Pana acum am obtinut rezultatele cele mai ecologice prin aplicarea urmatoarei procedeu:

- la inceput descopar constelatia familiala actuala si din copilarie
- apoi gasesc persoana careia ii lipsesc anumite resurse vitale, lipsa care a provocat probabil configuratia problematica a clientului
- deseori este necesar sa conducem clientul inapoi in trecut pe linia-timp, cu mult inainte de nastere, pentru a putea trimite resursele acelor persoane (parinti, bunici, profesori ai profesorilor, etc), care nu le-au avut la dispozitie.

Verificari ecologice si interviuri ulterioare cuprinzatoare pun in evidenta ca o panorama familiala echilibrata este produsul secundar al integrarii resurselor vitale pe linia-timp.

12. Discutie si concluzie

Panorama sociala mi-a permis sa modelez unele trasaturi semnificative ale metodei terapeutice a lui Bert Hellinger. Rezultatul obtinut ar putea duce la o imbunatatire a muncii cu sistemele familiei. Pentru a putea aplica aceste proceduri este nevoie de nivelul de Master-Pracitoner. **Problema centrala a acestui mod de lucru este de a sti care unitati trebuiesc deplasate si incotro.** Tiparele panoramei familiei pot fi de mare ajutor. Dar cea mai efectiva modalitate de a deplasa unitati dintr-o parte in alta este oferita de transferul de resurse in trecutul sistemului. De indata ce acestor parti le sunt furnizate resursele necesare, ele se deplaseaza de cele mai multe ori spontan pe alte pozitii. Si pare foarte promitator, ca aceste deplasari se supun legilor subconstientului si ca dovedesc un standard ecologic ridicat.

Trebuie sa evidentiez ca Hellinger are un fel unic de lucru, care lezeaza uneori presupozitiile NLP. Dar multe din interventiile lui pot fi intelese in termeni NLP. Unele din declaratiile lui sunt prea cutezatoare pentru cei ce practica NLP-ul si el nu stimuleaza in mod deosebit creativitatea clientului de a gasi propriile solutii.

[...] – text suplimentar din volumul “Das Spiel Sozialer Beziehungen” de L. Derks

13. Literatura

Bandler, R., Grinder, J. & Satir, V., "Changing with Families." Palo Alto, Ca. Science and Behavior Books Inc., 1976.

Derks, L., "Exploring the Social Panorama." NLP World, Vol. 2, No, 3, S.28-42, November 1995.

Derks, L., "The Social Significance of Inner Space: NLP meets Social Psychology." Manuscript nepublicat inca : IEP, Staringstraat 1, NL6511 PC Nijmegen.

Derks, L. & Hollander J., "Essenties van NLP." Utrecht: Sen-'ire, 1996.

Derks, L. & Hollander J., "Exploring the Spiritual Panorama." NLP World, Vol. 3, No. 2, S. 55-69, Juli 1996.

Hellinger, B., "Ordnungen der Liebe." Heidelberg: Carl Auer Verlag, 1995.

Grinder, J. & Bandler, R., "The Structure of Magic, Vol. 11, Palo Alto, Ca. Science and Behavior Books mc., 1976.

Lewin, K., "Field Theory in Social Science." New York: Harper & Row., 1952.

Satir, V., "Peoplemaking." , Palo Alto, Ca. Science and Behavior Books Inc., 1972.

Lucas A.C. Derks este psiholog social si trainer la Institutul pentru Psihologie Eclectica (IEP) in Nijmegen in Olanda. Adresa: Van den Boenhoffstraat 27, 6525 BZ Niimegen, Niederlande. El este Autor si Co-Autor al unor carti si a numeroase articole, care abordeaza in marea majoritate NLP si teme psihologice. Ultima lui carte despre Panorama Sociala ("The social significance of inner space") va aparea in curind.

Tradus din limba olandeza de Hans Meyer, Steinstraße 15, D-47798 Krefeld, Tel.: 02151-778707, Fax.: 02151-778789. H.M. este psiholog si Lehrtrainer-DVNLP si este legat de Burgen-Seminare si de Austrian Institute for NLP ("Trinergy"). El traieste in Olanda.

Copyright Lucas Derks 1997. Adresse: Van den Boenhoffstraat 27, 6525 BZ Nijmegen, Niederlande.